

Drogpolitiskt program

Att droger brukas är ett problem för hela samhället och därför måste hela samhället vara målgrupp för de informationsinsatser och förebyggande åtgärder som görs. Den kunskap som sprids måste vara saklig och korrekt.

Drogdefinition

FMN definierar droger med utgångspunkt i preparatets egenskaper. Droger har en berusande, beroendeframkallande och giftig effekt på människan. Effekten av droganvändande kan också vara passiviserande då den kan begränsa möjligheterna till engagemang, förmågan att förändra samhället och utveckla sig själv.

Droganvändande

Det finns många olika orsaker till att människor använder droger och dessa bör ses i ett sammanhang. För att göra detta beskriver FMN hur och varför människor använder droger som en samverkan mellan fyra faktorer.

Människan

Varje människa bär på vissa individuella egenskaper som påverkar hur drogkonsumtionen utvecklas. Genetiska förutsättningar och personlighetsdrag har betydelse.

Medel

Drogens egenskaper och styrka har naturligtvis betydelse. Drogen ger en berusande effekt som ofta vill upplevas igen och kan därigenom leda till ett psykiskt beroende. Den andra delen av beroendet är den fysiska effekten av drogen. När beroendet, både psykiskt och fysiskt, har gjort människan mer eller mindre passiv styr det dennes liv.

Miljö

Människor påverkas av sin omgivning. Familjens, vänner, lärares och förebilders inställning till droger påverkar vår egen uppfattning. Det är det som kallas det sociala arvet. En otrygg omgivning där droger förekommer och är accepterade ökar risken för att människor börjar använda droger. Är droger lätta att få tag på, och accepterade i samhället, ökar användandet och därmed antalet människor som skadas.

Marknad

En av de mest drivande mekanismerna bakom användandet av droger är drogindustrin. De har som syfte att tjäna pengar genom att sälja mer droger och arbetar därför för att öka droganvändandet. En fri drogmarknad leder till sänkta priser och ökat användande. Därför får en oreglerad, eller mindre reglerad, drogmarknad väldigt farliga effekter på människors droganvändning.

Drogskador

Skador som orsakas av droger kan delas in i fyra olika grupper.

Medicinska skador

Droger skadar människor både fysiskt och psykiskt. Det kan vara allt från magsår, hjärtsvikt och leverskador till försämrat immunförsvar, depressioner samt psykoser. Människor får fysiska skador som följd av olyckor eller misshandel där droger är den utlösande faktorn. Spädbarn kan få obotliga fosterskador av den gravidas drogkonsumtion.

Sociala skador

Fysisk och psykisk misshandel, ekonomiska problem samt utanförskap är exempel på sociala skador. Skadorna är inte begränsade till droganvändaren själv, utan droganvändandet leder ofta till sociala problem för såväl den som lever i ett missbruk som de i dennes närhet. Andra exempel är att personer som lever i och kring missbruk kan få sämre självförtroende, prestera sämre i skolan eller på arbete samt har en ökad risk för eget missbruk.

Politiska skador

Droger passiviserar människor och är ett hinder för att alla tillsammans ska hjälpas åt att förbättra tillvaron. Droger får människor att fly bort ifrån verkligheten och skapar problem för både användaren och människor runt omkring. Under påverkan och efterverkan av droger kan inte människor ta itu med problem i sina liv eller ta del i samhället. Droger hindrar människor från att delta i den demokratiska processen. I ett välfungerande samhälle är alla delaktiga och ingen är påverkad av droger.

Ekonomiska skador

Droger kostar samhället flera miljarder kronor varje år. Det är dyrt att vårda de som skadats till följd av eget eller andras drogmissbruk. Om någon får leverskador eller blir misshandlad får det ekonomiska konsekvenser, bland annat i form av vård och läkemedel. Andra kostnader utgörs av skadegörelse, sjukfrånvaro och förlorad arbetsinkomst. Många skador och kostnader som aldrig hade behövt uppstå gör det för att någon av de inblandade har varit påverkad av droger.

Den triangulära preventionsmodellen

Ett effektivt och framgångsrikt preventionsarbete bör omfatta tre olika områden. Dessa är politiska åtgärder för att kontrollera tillgången och hanteringen av droger, utbildningsinsatser för att öka förståelsen för drogproblem, samt mobilisering av civilsamhället att delta i det förebyggande arbetet.

Förebyggande arbete

Ingen människa föds med ett behov att konsumera droger, utan konsumtionen skapas av en kultur som sprids genom omgivningen, marknadsföring och fram för allt genom traditioner och normer. En utgångspunkt för att motverka drogers skadeverkningar är därför att arbeta förebyggande.

Det förebyggande ansvaret

Samhället och politiken måste ta ansvar och agera för att förbättra förutsättningarna för unga att välja bort droger. En stor del av arbetet bör ske genom satsningar på förebyggande insatser. Dessa insatser ska utgå ifrån allas rätt till en drogfri uppväxt samt att varje individ ges goda förutsättningar att välja drogfrihet och att detta val respekteras. Det är viktigt att det förebyggande arbetet inte går ut över unga människors rättigheter.

Drogperspektivet

Droganvändningen påverkar samhället och medborgarna på många sätt. Därför behöver ett drogperspektiv genomsyra alla politiska områden. Beslutsfattare på alla nivåer ska ha kunskap om narkotikafrågor och ta hänsyn till sociala aspekter och folkhälsa när de fattar beslut. För att klara detta ska alla kommuner ha drogpolitiska program som innehåller deras drogförebyggande insatser och målsättningar. Arbetet för att minska droganvändningen ska utvärderas och uppdateras regelbundet.

Forskning och utbildning

För att politiken ska vara effektiv behövs forskning om bland annat hur konsumtionen förändras och om vilken effekt det förebyggande arbetet har. Forskningen ska vara oberoende och inte styras eller bekostas av de som har ekonomiskt intresse i området.

Skolan har ett stort ansvar i det förebyggande arbetet. Skolan är en plats där unga tillbringar mycket tid och det är en självklarhet att all verksamhet kopplad dit ska vara drogfri. I skolans ansvar ligger också att förmedla saklig information om droger som inte bara fokuserar på medicinska aspekter utan framhåller droganvändningens ekonomiska, sociala och politiska konsekvenser. Skolan ska förespråka drogfrihet och får aldrig förutsätta att unga senare ska börja använda droger.

Stöd vid beroende

Så länge det finns droganvändande så kommer det finnas missbruk och negativa skadeverkningar orsakade av det. FMN menar att ett liv i och nära ett missbruk inte är ett fritt liv. En human politik måste ha total drogfrihet som utgångspunkt. En människas missbruk påverkar även de personer som finns i dennes närhet, särskilt barn och unga. Behandling, stöd och rehabilitering får dock aldrig ställas emot de mer långsiktiga och effektiva åtgärder som handlar om att i förebyggande syfte minska användningen av droger.

Stödresurser

Att ha någon i sin närhet med ett missbruk är i dag ofta förknippat med skuld och skam vilket gör det till ett tabubelagt och därmed osynligt problem i förhållande till hur utbredd det är i samhället. De professioner som jobbar nära barn och unga ska ha bra kunskap om konsekvenser av att växa upp i en missbruksmiljö.

Tillräckliga resurser ska finnas för att ge det stöd som behövs för att synliggöra individen, skapa trygghet och ge möjlighet till personlig utveckling.

Behandlingsgaranti

För att samhället ska kunna leva upp till sitt ansvar att erbjuda bra missbruksbehandling och beroendevård krävs ökade resurser. I dag tvingas många som söker hjälp vänta länge på rätt behandling, en väntan som kan ge livsavgörande negativa konsekvenser. Samtidigt säger forskningen att det är lättast att hjälpa någon när personen själv har motivation att göra något åt sitt problem och därför måste en behandlingsgaranti införas. Utöver detta har samhället ett ansvar att ingripa och hjälpa den som genom sitt missbruk riskerar att skada sig själv eller andra.

Skadebegränsning

Allas rätt till ett nyktert liv och rätt att få hjälp med att bryta sitt drogberoende ska vara en självklarhet och en utgångspunkt för missbruksvården. Samhället kan därför aldrig nöja sig med kortsiktiga åtgärder. De så kallade skadebegränsande behandlingsmetoderna syftar till att lindra symptomen och underlättar därför fortsatt beroende utan att behandla grundproblemet. Exempel på sådana insatser är

utdelning av sprutor eller långvariga substitutionsbehandlingar. Skadebegränsande åtgärder måste alltid kombineras med motivationsarbete och möjlighet till behandling för att bryta drogerberoendet.

Familjeklassificering

FMN motsätter sig alla indelningar i lätta och tunga droger då alla droger orsakar stora skador på både individ och samhälle. Allt bruk och försäljning av narkotika bör förbli olagligt för att hålla nere användandet och därmed skadeverkningarna.

Det dyker löpande upp nya syntetiska preparat som ofta säljs på nätet, vilket i folkmun slarvigt kallas nätdroger. Innan de hinner klassas som narkotika är de lagliga trots att de orsakar lika mycket skada som redan narkotikaklassade preparat. För att underlätta arbetet med att narkotikaklassa syntetiska preparat ska de familjeklassas. Det innebär att existerande preparat och preparat som ännu inte finns på marknaden som är släkt med varandra (alltså har liknande molekyluppsättningar) alla blir narkotikaklassade samtidigt och därmed olagliga.

Läkemedelsbehandling

Alkohol och många andra droger användes från början som läkemedel men övergick sedan till rena berusningsdroger. Att använda droger som en del av sjukvården är i sig inte fel och därför bör droger fortsättningsvis kunna användas till detta. Narkotikaklassat läkemedel som är ordinerat av läkare ska vara lagligt så länge det håller sig inom läkares ordination. Vid förskrivning av narkotikaklassat läkemedel, är det särskilt viktigt att läkarna följer de riktlinjer som finns, utskrivningen måste även ske ansvarsfullt. Kontroll och tillsyn måste utövas för att säkerställa att rätt person får rätt dos av rätt preparat under rätt tidsperiod.

Cannabis

Cannabis är den mest använda illegala drogen i Sverige. Globalt finns en rörelse för att legalisera cannabis som drivs på inte minst av företag och individer som hoppas kunna tjäna pengar på en ny cannabisindustri. I Sverige finns debattörer som vill legalisera eller avkriminalisera cannabisbruk och som menar att den nu varande politik är en förbudspolitik som straffar användare och står i motsats till god missbruksvård. De försöker skapa en förenklad motsättning mellan förbud och legalisering. FMN vill ha en restriktiv och forskningsbaserad politik som värnar individen och en god vård.

Precis som alla andra droger orsakar cannabisskador på både individ och samhälle och en ökad tillgänglighet skulle leda till en ökning av dessa skador. Utgångspunkten för politiska beslut kring cannabis ska vara värnandet av hälsa och individens välbefinnande med särskild hänsyn om de som brukar eller riskerar att börja bruka cannabis. En fortsatt restriktiv politik, förstärkt missbruksvård och förebyggande arbete är istället viktiga satsningar för att minska skador av cannabis.

Fotnot

Det drogpolitiska programmet har varit föremål för en demokratisk process inom FMN:s medlemsorganisation och antogs slutligen i ovanstående form på förbundsstyrelsens styrelsemöte 20180812.